

MOST MÁR HOZHATJA A BORT!

Sánta Ferenc

1962 és 65 között robbant be az „irodalmi életbe” – de a pesti bölcsészkar irodalom szakos hallgatóinak világába és vitáiba mindenképp – az a három magyar prózaíró, akik még csak a harmincas éveik végén jártak, de egy-egy regényükkel rövidesen világhírűvé is lettek. Ennek a merész állításomnak a védelmére csak azt tudom felhozni, hogy Fejes Endre *Rozsdatemetőjét* harminc, Sánta Ferenc *Az ötödik pecsétjét* és *Húsz óráját* huszonhét, Somogyi Tóth Sándor *Próféta voltál, szívem* című regényét hét nyelvre fordították le, s adták ki rövid időn belül többször is, magas példányszámokban. (Somogyi Tóth regényét „az értelmiség rozsdatemetőjeként” emlegettük.) De ennél a világhírnél akkor számunkra fontosabb volt a hazai olvasókra gyakorolt hatásuk, amelyeket még fölerősített ezeknek a regényeknek a színpadokon, filmekben és tévéjátékokban is látható változata.

Az egyetem után négy évig a Művelt Nép Könyvterjesztő vállalat Propaganda Osztályán dolgoztam „áruforgalmi előadó 2.” besorolásban, ami magyarra fordítva azt jelentette, hogy rövid tartalomismertetéseket írtam a megjelenő könyvekről, és hosszabb fényképes interjúkat készítettem az írókkal. Nem egyedül, persze; Mosonyi Alizzal, Oláh Jánossal,

Bereményi Gézával – hogy csak az íróvá lett kollégákat említsem – két könyves újságot írtunk tele havonta. Szerettem azt a szerkesztői munkát; Veres Pétertől Weöres Sándorig és Szabó Magdától Sánta Ferencig minden író szívesen vállalta, hogy jól-rosszul megfogalmazott kérdéseinkre türelemmel és szeretettel válaszoljon.

De az efféle újságcsinálás mellett az író-olvasó találkozók megszervezése és levezetése is az „áruforgalmi előadó 2.” besorolású munkatársak feladata volt. Iskolákba, művelődési házakba, laktanyákba, gyárak szerelőcsarnokaiba vittük el új könyveikkel az írókat, és beszélgettünk velük, olykor több száz hallgató előtt, Pesten is, vidéken is. Minthogy a Művelt Nép a munkahelyi (bizományosi) könyvterjesztés gazdája volt, és eladási versenyben voltunk a bolti hálózatot birtokló másik terjesztővel, ezért leginkább a sok munkást foglalkoztató üzemekbe szerveztük a találkozókat. A Miskolc környéki gyárakba, a Pécs melletti bányákba, a debreceni, szegedi nagyüzemekbe. A két-háromnapos „tájékozások” ideje alatt baráti kapcsolatok alakultak ki az írókkal és a szemelvényeket felolvasó színészekkel is, úgyhogy később már állandósult stábok szerveződtek.

Sánta Ferenc az én csapatomba tartozott. 1970 tavaszán éppen Szegeden voltunk, és az utolsó este azt mondta, hogy ma már ne fogadjunk el éjszakába nyúló meghívásokat – egy-egy lelkesebb olvasó a családjához is meghívott minket vacsorázni –, pihenjünk egy kicsit a szállodában, aztán eszünk valamit az itteni étteremben. Hét után lementünk,

de az étterem bejáratánál utunkat állta a szmokingos főpincér.

– Kedves vendégek, elnézést kérek, de este csak nyakkendővel lehet belépni az étterembe.

Sánta értetlenül nézett a főpincérre, majd úgy méltatlankodott, mint Kabos Gyula a Hyppolitban.

– Nézze, uram, csak nem képzeli, hogy nyakkendőt kötök a saját marhapörköltömhöz? Különben is, a szálló vendégei vagyunk, otthon meg nem szoktunk kiöltözni a vacsorához!

– Bocsánat, de a szobákban is ki van téve a szállodai rendtartás. Azt be kell tartani, kérem. Nem tehetünk kivételt a szállóvendégekkel sem, mert akkor holnap már mindenki munkaruhában jönne vacsorázni. Ez, kérem, első osztályú szálloda, nem valami söntés.

Fölmentünk, nyakkendőt kötöttünk, visszamentünk. A Tisza Szálló étterme még őrzött valamit egykori eleganciájából, ahol valamikor a Rotary Club Szeged tartotta heti összejöveteleit Szentgyörgyi Albert elnökletével. Most a vendégek a '60-as évek magyarországi divatja (és lehetősége) szerint öltözve: öltöny, nyakkendő, kiskosztüm. A főpincér ablak melletti asztalhoz vezetett bennünket, intett egy pincérnek, hogy hozzon étlapokat, ő csak az italra kérdezett.

– Várjon, uram! Még nem tudjuk, hogy mit fogunk vacsorázni. Mert ugyebár az étel függvénye, hogy milyen bort rendelünk! Nemde? – oktatta ki Sánta a főpincért.

Pisztrángot rendeltünk, roston, petrezselymes újkrumplival. Viszonylag gyorsan, mintegy negyedóra múlva érkezett

a két ovális tányér, a pisztrángok valami drótszerkezeten homorítottak az újkrumpli és a citromkarikák fölött.

– Hozhatok még valamit? – kérdezte a pincér.

– Igen. Hozza a főpincért!

Néhány perc múlva megálltak az asztalunknál. A főpincér alaposan megvizsgálta a tálakat, s mert nem látott rajtuk semmi kivetnivalót, kissé értetlenül kérdezte:

– Hiányzik valami, uram?

– Halkés?

A főpincér dadogni kezdett.

– Elnézést, de az a helyzet, hogy a halkés...

– Semmi baj, nem kell magyarázkodni! – mondta Sánta Ferenc.

Fölállt, komótosan kibogozta a nyakkendőjét, kihúzta a gallér alól, és háromrét hajtogatva letette a szalvétára.

– Így. Rendben van. Most már hozhatja a bort. Száraz Tokaji Furmintot kérünk.